

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT
Postboks 8005 Dep 0030 Oslo

03 AUG 2009
JUSTISDEPARTEMENTET
200904409
- 3 AUG 2009
SAKS NR.
AVD/KONT/BEH: RBA/K/HAS
DOK.NR. 3 ARKIVKODE: 625

Deres ref. 200904409-RBA-K/HAS/FMA

29.07.09

Høring –

Rapport: Forslag til fremtidig organisering av nødmeldetjenesten (112-rapporten)

Rapporten har vesentlige mangler som vil resultere i mangelfull tjeneste fra de fremtidige sentralene.

Regjeringens målsetting med at

- *nødmeldetjenesten skal være enkel, trygg og effektiv*
- *den som melder om bistand i en nødssituasjon skal få hjelp fra en nødsentral som raskt og effektivt er i stand til å håndtere alle forhold knyttet til den oppståtte nødssituasjonen*

vil ikke kunne oppnås for den samisktalende befolkningen

Undertegnede har tidligere som vedlegg til skriv av 27.07.09 oversendt detaljerte merknader og kommentarer til rapporten. I dette skrivet kommenteres kun punktene i følgeskrivet til høringen da det oppfattes som en kortfattet oppsummering av hovedbudskapet i arbeidsgruppens rapport.

Bakgrunn:

Side 1, pkt 1, 1.ledd)

Operatøren som mottar melding fra en samisktalende innringer i nødssituasjon vil ikke kunne yte noen form for hjelp, verken kunne forstå stedsangivelse, vurdere situasjonen og heller ikke kunne gi en profesjonell veiledning. Det er heller ingen hensikt for operatøren å alarmere utrykningsmannskaper all den tid operatøren ikke har forstått stedsnavnet og kan videreformidle dette – på samisk.

Side 2, pkt 1, 3. ledd)

Som kjent fungerer ikke den såkalte TRIPPELVARSLINGEN i vårt distrikt. Meldinger mottatt av AMK eller politiet kommer som regel altfor sent til brannvesenet. Dette har forårsaket unødige risikosituasjoner for politi og helsepersonell da de går i innsats på skadestedet, uten at skadestedet er sikret av brannvesenet som har utstyr og er profesjonelle i så måte.

Innføring av 112 vil uten tvil kunne eliminere problemene med trippelvarslingen og sentralen vil kunne alarmere og sende ut riktig ressurs/innsatsstyrke.

Side 2, pkt 1, 4.ledd)

Uansett om felles nødnummer (112) innføres eller ei må regjeringen sørge for at det etableres en sentral som kan håndtere samisktalende innringere i nød på en enkel, trygg og effektiv måte.

Side 2, pkt 1, 5.ledd)

Arbeidsgruppens sammensetning viser tydelig at den samiske befolkningen ikke eksisterte i noen henseende ved oppnevningen og ble totalt uteglemt da arbeidet tok til. Dette til tross for at det faktisk finnes et Sameting i Norge som ganske bestemt burde vært representert i gruppa. Regjeringen burde også ha tilstrekkelig viten og kompetanse til å ivareta hensynet til samene. Fiskeriministeren er selv same og burde kunne hatt innvirkning når arbeidsgruppen ble oppnevnt. Dernest har vi en såkalt "Sameminister" og en spesialutnevnt statssekretær for samiske saker. Stabssjefen i statsministerens stab er fra Finnmark og burde således kjenne til problematikken med det samiske språket. Både stabssjefen og tidligere "sameminister" lovte i 2008 å gå inn i saken. De lovte en snarlig løsning slik at det ble opprettet en statlig finansiert samisk operatørtjeneste ved 110 sentralen i Finnmark som en straks løsning.

Det eneste som har skjedd er at arbeidsgruppen leder skriver i et skriv til Kárášjoga gielda/Karasjok kommune at samisk nødmeldetjeneste ligger utenfor arbeidsgruppens mandat. Har ikke regjeringen likevel gått inn og gitt et utvidet mandat som jo hadde vært ihht diverse lovnader fra regjeringshold? Dersom mandatet er så "difust" for arbeidsgruppen, vil det kanskje være fristende å stille spørsmålene

- Skal den samisktalende befolkningen i Norge være avskåret fra å få hjelp i en nødssituasjon?
- Hvorfor snakker arbeidsgruppen om en samisk TOLKETJENESTE på lik linje med alle fremmed språk og neglisjerer behovet for en samisktalende operatørtjeneste på lik linje med den norsktalende til tross for at behovet er gjort kjent for gruppa gjentagne ganger?
- De samiske kommunene har i alle år betalt for en mangelfull nødmeldetjeneste – mener regjeringen at tjenesten i fremtiden skal være like mangelfull når staten overtar ansvaret?
- Hvorfor er det så vanskelig å forstå at operatørens språklige og faglige kunnskaper ikke kan erstattes uten videre av tekniske hjelpemidler og all verdens digitale systemer og innretninger?
- Er virkelig disse systemene (tekniske/digitale) hjelpemidlene ferdig utviklet/utarbeidet og tatt i bruk når det gjelder det samiske språket?

Nå er arbeidsgruppens anbefaling overlevert HOD 15.juni 2009. Før regjeringen tar et endelig standpunkt må utredning om en samisk nødmeldetjeneste utredes. Arbeidsgruppen har utelatt dette og heller anbefaler en tolketjeneste!

I rapporten finner vi følgende avsnitt:

Samisk tolketjeneste

Det er arbeidsgruppens inntrykk at den samiske tolketjenesten i de deler av landet som har samisk befolkning ikke er tilfredsstillende. Dagens ordning er slik at brannvesenets nødsentral i Finnmark (Hammerfest) har samisktalende personell i vaktordning som kobles inn i samtalen ved behov. For politiets og helsetjenestens nødsentraler benyttes samisktalende personell i egen organisasjon der de finnes.

Grunnloven § 110a etablerer en plikt for staten til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan «sikre og utvikle sitt Sprog, sin Kultur og sit Samfunnsliv». Dette var en av grunnene for at sameloven fikk et nytt kapittel 3 om språk i 1990 som slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk.

Det finnes ti forskjellige dialekter/språk, og språkgrensene går på tvers av riksgrensene mellom Norge, Sverige, Finland og Russland. En undersøkelse gjort av Samisk nærings- og utredningssenter i år 200057 anslår at det er ca 25 000 samiske språkbrukere i Norge. De tre viktigste varianter av det samiske språket i Norge er nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Det nordsamiske språket er klart størst, det er i underkant av 1 000 brukere av lule- og sørsamisk. Det nordsamiske området er hovedsakelig i Finnmark og Troms, i tillegg til kommunene Tjeldsund og Evenes i Nordland. Det lulesamiske språkområdet ligger i Nordland med Tysfjord kommune som den sentrale kommunen. Det sørsamiske språkområdet består av spredt befolkning fra Nordland til Hedmark. Den sentrale kommunen for lulesamisk er Snåsa kommune i Nord-Trøndelag. I tillegg snakkes det pitesamisk i kommunene Saltdal, Beiarn og deler av Bodø og Fauske, og østsamisk/skoltesamisk i deler av Sør-Varanger kommune.

I tråd med regjeringens handlingsplan for samiske språk mener arbeidsgruppen at det i de aktuelle samiske områdene må legges opp til en ordning slik at den samisk språklige delen av befolkningen kan kommunisere med nødsentralen på sitt eget språk.

'Hyppigheten av samisk språklige nødmeldinger til nødsentralen vil antakelig gjøre det vanskelig å forsvare samisktalende personell i alle sentraler. Arbeidsgruppen legger imidlertid til grunn at teknologiske løsninger vil legge forholdene til rette for sambruk av tolketjenester sentralene i mellom'.

Regjeringen sier

- **at den samisk språklige delen av befolkningen kan kommunisere med nødsentralen på sitt eget språk**

Arbeidsgruppen sier

- **at det er vanskelig å forsvare samisktalende personell i alle sentraler**
- **at teknologiske løsninger vil løse alle problemer**
- **at en "ordbank" på 3500 samiske ord vil være "saliggjørende"**
- **at sambruk av tolketjenester sentralene i mellom ved hjelp av 3500 ord vil være fullgodt**

Altså en meget enkel konklusjon av arbeidsgruppen. Hvorfor? – Jo, fordi dette ikke var så viktig og ble derfor ikke utredet skikkelig. Husk at det er begrunnelser for hvorfor operatørene på sentralene SKAL kunne kommunisere på samisk språk. Operatørene – ikke maskiner og digitale systemer!

Side 2, pkt 1, siste ledd)

Det anbefales at Regjeringen tar høyde for at samisktalende operatører blir obligatorisk på de sentralene som betjener de anerkjente samiske kommunene i første omgang. Samisktalende operatører på 110 sentralen i Finnmark må ansettes omgående med Sametinget som forvaltnings og tilsynsansvarlig instans. Denne tjenesten kan enkelt flyttes til 112 når denne blir etablert og lokaliseringen bestemt.

Rapportens anbefalinger:

Side 2, pkt 2 Generelt om arbeidet

Det er mulig dagens nødsentraler fungerer godt i landet for øvrig, men så er ikke tilfelle i Finnmark. I Finnmark fungerer alarmeringen (trippel..) som regel bra hvis meldingen mottas av 110. Kommer meldinger inn til 112 eller 113 blir ikke innsatsen samordnet i tilstrekkelig grad. Brannvesenet blir varslet altfor sent.

Gruppen har truffet godt med forbedringsområdene, men det burde vært listet opp noen punkter om

- Samiskspråklige operatører(mottak av nødmeldinger)
- Samisk tolketjeneste(politi og legetjeneste)

Side 3, pkt 2 Modell C

Gruppen anbefaler 7 eller 8 sentraler. Samisk nødmeldetjeneste er ikke utredet tilstrekkelig av gruppen og det ligger derfor usikkerhetsmomenter knyttet til antall sentraler. Det ser ut til at rapporten totalt sett ikke tar høyde for en særskilt sentral som skal ivareta mottak av nødmeldinger fra den samisktalende befolkningen i landet. Sannsynligvis ville det være riktig å igangsette et pilotprosjekt på 110-sentralen i Finnmark. Et slikt prosjekt vil danne grunnlaget for en fremtidig tjeneste, også på landsbasis. Dette prosjektet vil også kunne avstedkomme med veiledende standard for samisktalende operatører. Viktig er det også å huske på at staten har et udiskutabelt ansvar overfor samenes situasjon.

Gruppen forslag om et nytt statlig forvaltningsorgan med nasjonalt ansvar for de fremtidige 112- sentralene er "knakende" godt! Dog er det noe usikkert om den eventuelle samiske delen av tjenesten bør legges under en direkte statlig forvaltning. Tror det vil være formålstjenelig at den samiske delen legges under Sametinget. Dette fordi denne delen av tjenesten vil lett kunne "drukne" og bli nedprioritert i den totale nasjonale tjenesten. Regjering MÅ alltid huske på statens ansvar overfor den samiske befolkningen når slike landsomfattende tiltak/omorganiseringer behandles. Det er tilgivelig at statlige arbeidsgrupper, underliggende organer og diverse prosjekter kan komme i fare for å glemme den samiske befolkningens rett til beskyttelse og utvikling som urbefolkning i landet. Men – på departements og regjeringsnivå må slikt ikke skje. Skulle det mot formodning skje, så bør det alltid finnes en "sikkerhetsventil" som avverger uhell og som gir tid nok til å rette på forholdet. En slik "sikkerhetsventil" er nå åpnet i denne saken. La samefolket komme med sin tilråding – før antall sentraler blir endelig bestemt!

Side 4, pkt 2

Hele rapporten er veldig difus når det gjelder fremtidig bruk av samisk på sentralene. Sitat "Arbeidsgruppen forutsetter videre at 112-sentralene kan betjene nødmeldinger på samisk".

Det er dessverre ikke sagt mye om dette i arbeidsgruppens rapport, så også i dette skrevet! Rapportens omtale av samisk språkbruk i sentralene avspeiler et "nødvendig onde". Denne forståelsen sitter igjen hos undertegnede fagleder brann og samisktalende. Sitatet er også uttrykt i flertallsform og må forstås slik at gruppen snakker om alle fremtidige sentraler. Dette vet ikke arbeidsgruppen da ingen utredning foreligger! Det nytter ikke å henvise til diverse utredninger i Sametingets regi da disse eventuelle utredninger ikke har klart å fange opp realitetene i saken. Myndighetene har altså ikke kommet så langt at de har tatt til seg noe så forståelig som at det også finnes enkelt individer i den samisktalende delen av befolkningen i Norge som har krav på hjelp i nød.

Når nødssituasjonen skjer er "linja" bestemt

- Be om hjelp fra 112
- Språket er morsmålet
- Fortelle hvem, hva, hvor, når og hvordan er forholdene og situasjonen for den nødstilte

- Operatøren alarmerer og sender ut nødvendige ressurser(helse, politi,brann m.v.)
- Operatøren veileder og informerer den nødstilte eller innringer
- Innsatsledelsen overtar og samarbeider med 112 som har faganvarlige brann og helse tilstede

Den nødstilte vil få optimal hjelp. Ja – vel og merke; forutsetningen er at operatøren/mottakeren av nødmeldingen kan kommunisere på samisk. For – hvordan skal operatøren kunne formidle riktig stedsangivelse videre til utrykningsstyrken eller veilede og informere dersom innringer snakker samisk og operatøren ikke kan verken uttale stedsnavn eller forstå nødmeldingen? Den nødstilte får ingen hjelp! Dette vil skje i fremtiden og det har allerede vært ”nære på” i vår kommune.

Undertegnede beredskapsansvarlig for brann- og redning i Karasjok kommune sier dette fordi alle adresser, vei- og stedsnavn er på samisk i vår kommune. En operatør som ikke kan uttale disse navnene på samisk, kan IKKE sitte som operatør på en 112-sentral som betjener vår kommune. Hvordan situasjonen er for de andre samiske kommunene, kan ikke jeg blande meg opp i. Den utredningen bør myndighetene tas seg av og komme med en snarlig løsning før liv går tapt. Vi kan ikke sitte og vente på en ordning i det uendelige.

En liten påminnelse til slutt.

Viser til tidligere anmodning om å igangsette en midlertidig ordning med samisktalende operatører på 110-sentralen i Hammerfest. Ordningen kan igangsettes nærmest ”overnatta”. Bevilg, overfør til Sametinget, gi retningslinjer, tildel forvaltningsansvar, ansett og la det ”stå til”. Dette kan berge liv!

Med hilsen

Alf Isaksen
Brannsjef Karasjok

Kopi sendt:

Statsministerens kontor v/Karl Erik Schøtt Pedersen
Akersgt. 42, Postboks 8001 Dep, 0030 Oslo

Justisdepartementet v/Knut Storberget
Akersgaten 42 (H-blokk), Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo

Arbeids-og inkluderingsdepartementet v/Dag Terje Andersen
Einar Gerhardsens plass 3, Postboks 8019 Dep, 0030 Oslo

Dsb v/Nils Petter Bryde, Postboks 2014, 3103 Tønsberg

Sametinget v/Egil Olli, Ávjovárgeaidnu 50,9730 Kárášjohka/Karasjok

Sametinget v/Rune Fjellheim,Ávjobárgeaidnu 50,9730 Kárášjohka/Karasjok

Karasjok kommune v/Kjell Harald Sæhter,Ráđđeviesugæidnu 4,9730 Kárášjohka/Karasjok

Vest-Finnmark politidistrikt,Postboks 330, 9600 Hammerfest

Øst-Finnmark politidistrikt,9917 KIRKENES

Lensmannen i Karasjok v/Svein Hanssen,Postboks 104,9730 Kárášjoka/Karasjok

Kommunelegen i Karasjok v/Georg Nasr,9730 Kárášjohka/Karasjok

110-sentralen i Finnmark v/Gerd Isaksen,Postboks 1224, 9616 Hammerfest